

σκωνται ὡς παπαγάλλοι, ἀναγκαζόμενα ν' ἀποστηθίζωσι πράγματα τὰ ὅποια δὲν ἐννοοῦσιν, ἀλλὰ νὰ ἐκπαιδευῶνται ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀλφαβήτου τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ ἐξυπνᾷ ἡ νεαρά των διάνοια, ἀναβαίνουσα βαθμίδα πρὸς βαθμίδα τὴν κλίμακα τῶν γνώσεων, καὶ νὰ μορφῶται ἡ εὐπλαστος καρδιά των, ἀποκτώσα βαθμυδὸν τὴν ἀγάπην τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Ἀλλῶς... —πλὴν θὰ ἐξολισθήσω εἰς φιλοσοφίαν, τὴν ὁποίαν καὶ σὺ βαρύνεσαι, κ' ἐγώ,—ἰδίως τώρα, ὅτε περιρρέομαι ἀπὸ ἰδρώτα διὰ νὰ σοῦ γράψω τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμὰς.

Τὸ παρελθὸν σάββατον ἐκηδεύθη ἐν Ἀθήναις, μετὰ μαρμασμὸν πολυχρόνιον καὶ νόσον, ἣτις εἶχε μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐκμυζήσει πᾶσαν ζωϊκὴν τῆς δύναμιν, . . . τίς νομίζεις; Ἡ χήρα τοῦ Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου! Οὐδὲ κἂν ἐφαντάζεσο ἴσως, ὅτι ἔζη ἔτι εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐνενηκοντοῦτις περίπου, ἔρηνος, μόνη καὶ λησμονημένη ἐντὸς πενιχρᾶς—ὄχι οἰκίας, ἀλλὰ σχεδὸν καλύβης, ἡ περικαλλὴς ποτὲ ἐκείνη ἀμαζών, ἢ θαλερὰν ἔτι νεάνιδα εἶχε συζεύξει μετὰ τοῦ ὄπλαρχηγοῦ τοῦ Ὀδυσσεύς ὁ φοβερός τῆς Ἡπείρου τύραννος Ἀλλ-Πασσᾶς, ἣτις καθ' ὅλον τὸν μέγαν ἀγῶνα τοῦ 1821 παρεκλούθει, πὸτ' ἐγγύθεν καὶ πότε μακρόθεν τὸν πολυπλόκτον σύζυγόν της, μέχρι οὗ τὸν ἐθρήνησε τέλος κρεμάμενον ἀπὸ τῶν προμαχῶνων τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ ἥς ὁ βίος ὀλοκλήρος ὑπῆρξε σειρά δυστυχημάτων καὶ δοκιμασιῶν. Μὴ βαρυθυμῆς ὅμως διὰ τὴν ἀγνοίαν σου, διότι πολλοί, οἱ πλείστοι σχεδὸν τῶν ἐν Ἀθήναις ἠγνούον ὡς καὶ σὺ, μέχρι τοῦ προχθὲς σαββάτου, ὅτι ἡ Ἐλένη Ἀνδρούτσου, ἡ Ὀδυσσεάϊνα, ὡς τὴν ἐκάλει τοῦ ἀγῶνος ἡ γενεά, ἔζη ἔτι ἐν Ἀθήναις. Ὀλίγοι, ὀλίγιστοι μόνις τὸ ἐγνώριζον, καὶ μεταξὺ τῶν ὀλίγων αὐτῶν ἦσαν οἱ ὑπάλληλοι τοῦ λογιστηρίου τοῦ Ἰπουργεῖου τῶν Ἐσωτερικῶν, οἵτινες τῇ ἔδιδον κατὰ μῆνα μικρὸν τι ἔνταγμα βοθημάτων χρηματικῶν, δι' οὗ κατώρθωσεν ἡ ἀπομεμαραμένη χήρα νὰ συρθῇ κάπως βραδύτερον πρὸς τὸν τάφον. Εἶνε τὸσον ἄνετον πρᾶγμα ἡ ἀγνοία! Τὸσον εὐκόλον καὶ εὐπρόσιτον παρέχει τὴν πρόφασιν εἰς τὸν ἀδιαφοροῦντα, ἂν ἡ χήρα τοῦ Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου κατεκλίνετο πολλὰκις ἐν σκότει καὶ ἀπεκοιμᾶτο νῆστις! Πρὸ ὀλίγων μόνις ἐτῶν εἶχομεν ἀναγκασθῆ, εἶνε ἀληθές, νὰ τὴν ἐνθυμηθῶμεν, καὶ οἷονεὶ ἀφυπνισθέντες ἐν πρωτῇ ἡκούσαμεν ὅτι ἔζη ἔτι ἡ χήρα τοῦ Ὀδυσσεύς, καὶ ἐτέλει—αὐτὴ μόνη, διότι τίς ἄλλος εἶχε καρὸν νὰ φροντίσῃ περὶ τούτου—τὴν ἀνακομιδὴν τῶν ὀστῶν τοῦ πεφλημένου συζύγου της, τοῦ ἥρωος τῆς Γραβιάς. Ἐκτοτε ὅμως τὴν εἶχομεν λησμονήσει ἐντελῶς! Ἀλλ' αὐτὴ ἡ κόρη ἄλλης γενεᾶς, ἡ γυνὴ τοῦ 1821, τὸ γέννημα τῶν Καλαρῦντων τῆς Ἡπείρου, ἡ θυγάτηρ τοῦ Χρήστου Καρέλη, δὲν ἐλησμόνει ἐν τῇ πενιχρᾷ της καὶ σκοτεινῇ

καλύβῃ τὴν Ἑλλάδα. Ὅτε δὲ πρὸ ἐνός καὶ ἡμίσεος ἔτους εὐοίωνα τίνα, ἀλλ' ἀπατηλὰ δυστυχῶς σημεῖα, ὑπέδειξαν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἐξαναστῇ τὸ Ἑλληνικόν, καὶ οἱ ἄνδρες ὠπλίζοντο κ' ἐβάδιζον πρὸς τὰ σύνορα, ἡμεῖς δ' αἱ γυναῖκες, ὑπακούοντες εἰς τὸ εὐγενὲς φῶνημα τῆς ἑλληνικῆς μας βασιλίσσης, ἐβράβυτομεν χιτῶνας καὶ ἐξαινομεν μοτὸν διὰ τοὺς μέλλοντας τραυματίας τοῦ νέου ἱεροῦ ἀγῶνος, ἡ χήρα τοῦ Ὀδυσσεύς ἠσθάνθη καὶ πάλιν τὴν γηραιάν της καρδίαν θερμαινομένην ἐμνήσθη ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐνθυμήθη τὴν ὑπὸ τὸν ζυγὸν πατρίδα της, ὠνευρεῦθη τὴν σοβαρὰν μορφήν τοῦ ἀπαγχονισθέντος της ἥρωος, καὶ ἔμεινε νύκτας πολλὰς ἀγρυπνοῦσα ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς διψώσης λυχνίας της, ἵνα. . . ζαίνει μοτὸν διὰ τὰ παλ.λληκάρια. Ὅτε δὲ τέλος ἀπέκαμον οἱ ἰσχνοὶ της δάκτυλοι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της δὲν ἔβλεπον πλέον, παρέλαβε τῆς ἐργασίας της τὸ προῖόν ἡ ἐνενηκοντοῦτις γραῖα, καὶ μεταβάσα εἰς τ' ἀνάκτορα παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν Βασίλισσαν, λέγουσα: «Στείλ' τον, βασίλισσά μου! Νὰ ζοῦσεν ὁ Λεωνίδας μου, τὸν πῆγαινε κείνος!» Ὁ Λεωνίδας της ἦτο ὁ ἀγαπητός της υἱός, ὃν δωδεκαετῆ μόνις εἴμαρτο νὰ θάψῃ ἡ δυστυχῆς χήρα πρὸ τεσσαράκοντα δύο ἐτῶν, ἐν Μονάχῳ, ὅπου ἐξεπαίδευεν αὐτὸν ἡ μεγαλοδωρία τοῦ γηραιοῦ φιλέλληνος βασιλέως Λουδοβίκου.

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ γυνὴ ἀπέθανε τὴν παρελθούσαν παρασκευὴν ἐν Ἀθήναις, καὶ ἐκηδεύθη τὴν ἐπαύριον, προπεμφθεῖσα εἰς τὸν τάφον. . . ὑπὸ ὀλίγων μόνον ἀνθρώπων! Ναί, φιλάτη μου! Ἡμεῖς οἱ εὐγενεῖς καὶ πεφωτισμένοι καὶ τοσοῦτον εὐαίσθητοι ἀάτοικοι τῆς πρωτεύουσας τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, οἵτινες συνοδεύομεν πυκνοὶ καὶ πρόθυμοι τὴν πρώτην κηδείαν ἣτις παρέλθῃ πρὸ τῶν παραθύρων μας—ὅταν μάλιστα ἔχη καὶ μουσικὴν—ὠκνήσαμεν νὰ πληρώσωμεν εἰς τοῦ Ὀδυσσεύς τὴν χήραν ἕνα ἔσχατον φόρον συμπαθείας καὶ ἐλέου, τὸν ὅποιον ἐχρεωτούσαμεν, ἐννοεῖς; ἐχρεωτούσαμεν καὶ εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τὸν ἄνδρα της. Δὲν τὸ ἐσυλλογίσθημεν, βλέπεις. Εἴμεθα τὸσον πολυάσχολοι! Ἐπειτα, . . . μήπως εἶχε μουσικὴν; Μήπως εἶχομεν ἀφορμὴν νὰ ἀκούσωμεν καὶ νὰ κρίνωμεν κἀνὲν νέον πένθιμον ἐμβατήριον τοῦ ἀρχιμουσικοῦ μας; ΣΟΦΙΑ

Γνώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωικοῦ.]

197.

Ἐπάρχουσιν ἄνθρωποι, εἰς οὓς δὲν δύναται τις ν' ἀποδώσῃ ποτὲ πρᾶξιν πονηράν, ἐὰν ὀφθαλμοφανῶς δὲν ἴδῃ αὐτὴν συντελουμένην. Ἀλλ' οὐδεὶς ὑπάρχει ἄνθρωπος, οὗ τὰ κακὰ ἔργα πρέπει νὰ ἐκπληξῶσιν ἡμᾶς, ὅταν ἴδωμεν αὐτὰ ἐνώπιον ἡμῶν συντελούμενα.

198.

Ἵπερυψοῦμεν τὴν δόξαν τούτων, διὰ νὰ ἐξευτελισώμεν τὴν ἐκείνων. Ἐνίοτε δὲ ἐπαινοῦμεν ἄνδρας ἀντιπάλους, τὴν κοινὴν αὐτῶν καταδίκην ἐπιδιώκοντες.

199.

Ὁ θέλων νὰ φανῆ περὶ τι ἐπιδέξιος, πολλάκις ἔνεκα τῆς ματαιότητος αὐτοῦ ταύτης, μένει ὡς καὶ πρὶν ἀδέξιος.

200.

Ἡ χρετὴ δὲν θὰ προέβαιεν ἐπὶ τοσοῦτον, ἂν δὲν εἶχε συνοδοιπρόν τὴν ματαιότητα.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ἀδίκως ἀπαιτοῦμεν παρὰ τοῦ βίου πλείονα τῆς ἐγκειμένης αὐτῷ εὐδαιμονίας, ἀπαιτοῦντες ἀδύνατα ἵνα λογισθῶμεν εὐτυχεῖς, καὶ θεωροῦντες ἀτυχήματα πράγματα ἐξ ἀνάγκης συνυπάρχοντα μετ' αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ω Ἐν ᾧ πᾶς τις σχολιάζει κατὰ τὸ δοκοῦν τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ νεαροῦ πρίγκιπος Λουδοβίκου Ναπολέοντος, οἱ περίεργοι σπεύδουσι νὰ ἴδωσι τοὺς ἀδάμαντας καὶ τὰ κοσμήματα τῆς Κυρίας Μυζάρ, ἐν δημοσίᾳ δημοπρασίᾳ κατ' αὐτὰς πωλούμενα ἐν Παρισίοις, μεταξὺ τῶν ὁποίων διαπρέπει τὸ ἐκ μαργαριτῶν περίφημον περιδέραιον τῆς πρῶν αὐτοκράτειρας Βυγενίας.

Ἀδύνατον νὰ μὴ αἰσθανθῆ τις ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν, ἀναλογιζόμενος μετὰ πόσης δυνάμεως μαστίζει ἐνίοτε ἡ Μοῖρα οἰκογενείας τινάς, καταδιώκουσα οὐ μόνον ἄτομά τινα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ αὐτῶν τὰ πράγματα.

Ἀναδράμετε διὰ τῆς φαντασίας εἰς ἐποχὴν τινα οὐ μακρὰν ἡμῶν ἀπέχουσαν, καὶ φαντάσθητε τὴν νεαρὰν καὶ εὐμορφον αὐτοκράτειραν ἐπιδεικνύουσαν ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ Κεραμειοῦ τὸ νεογέννητον αὐτοκρατορικὸν παιδίον εἰς τὸν ἐνθουσιῶντα λαόν. Τί ὑπολείπεται σήμερον ἐκ τῆς λαμπροτάτης ἐκείνης ὀπτασίας; Ἀνάκτορον κατεσκαμμένον, γυνὴ ἐν θλίψει καὶ δακρύοις γηράσασα, καὶ ἐκεῖ πέραν, ἐπὶ τῆς ἀφρικανικῆς γῆς ἠκρωτηριασμένον ὑπὸ τῶν ἀγρίων πτώμα!..

Ἄλλὰ καὶ τοῦ περιδεραιῶ ἀπὸ ἀπροσδόκητοι περιπέτειαί κινουσί ἡμᾶς εἰς θλιβεράς σκέψεις. Οἱ ἀπαρτίζοντες αὐτὸ 475 ἐκλεκτοὶ μαργαρίται οἱ μετὰ πλείστης ὄσης ἐπιμελείας καὶ ἀγάπης συλλεγόντες ἦσαν ἐν τῶν ἀρίστων καὶ λαμπροτάτων κοσμημάτων τοῦ γαμηλίου τοῦ αὐτοκράτορος δώρου. Τίς οἶδε τῶρα εἰς ποίας χεῖρας θὰ περιέλθῃ!

ω Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1875 ἡ Ἰσπανία ἐδημιούργησε δύο δοῦκας, πεντήκοντα ἐπτὰ μαρκησίους, τεσσαράκοντα καὶ ἓνα κόμητας, τέσσαρας ὑποκόμητας καὶ δύο βαρώνους !!

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἵτι δὲν πρέπει νὰ εἰσέρχεται τις εἰς τὴν θάλασσαν καθιδρὸς ἢ εὐθὺς μετὰ τὴν τράπεζαν, τοῦτο εἶνε πασίγνωστον. Ὡς πρὸς τὴν ὥραν, καθ' ἣν συμφέρει νὰ γίνεται τὸ θαλάσσιον λουτρόν, ἀνάγκη νὰ ἐρωτᾶται ὁ ἰατρός. Ὁ ἰατρός ἀποβλέπων εἰς τὴν πρὸς τὸ ψῦχος εὐαισθησίαν, τὴν ἰδιοσυγκρασίαν, τὴν γενικὴν τοῦ σώματος κατάστασιν ἢ εἰς ὑπάρχον τι πάθος, προσέτι δὲ εἰς τὴν τοποθεσίαν τῶν λουτρῶν, ἢ εἰς τοὺς πνεύοντας ἀνέμους, καθόσον νομίζει ὡς καταλληλότερον τὸ ψυχρότερον ἢ τὸ ἥττον ψυχρὸν λουτρόν, τὸ κυματώδες ἢ τὸ ἄνεμον, προσδιορίζει ὥραν πρῶτὴν ἢ περὶ τὴν δειλὴν καὶ τὸ ἑσπέρας. Φρόνιμον δὲ εἶνε ν' ἀρκηται τις ἐν γένει εἰς ἓν λουτρόν τὴν ἡμέραν.

Ἡ εἰς τὴν θάλασσαν εἰσοδος γίνεται ταχεῖα καὶ ἡ ἐμβάπτισις τοῦ σώματος ἐλοκλήρου διὰ μιᾶς, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς κεφαλῆς. Εἰσελθὼν τις εἰς τὴν θάλασσαν δὲν πρέπει νὰ μὲν ἄκίνητος, οὐδὲ νὰ ἔχῃ τὸ ἡμισυ τοῦ σώματος ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ τὸ ἕτερον ἐκτεθειμένον εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλὰ νὰ κινῆται ἐμβεβαπτισμένος ἐν τῷ ὕδατι, ἀπομιμούμενος τὰς κολυμβητικὰς κινήσεις ἢ ἀφινόμενος εἰς τὴν φορὰν τῶν κυμάτων, ὅταν ταῦτα εἶνε μεγάλα.

Κατ' ἀρχὰς ἡ διάρκεια τοῦ λουτροῦ ἔστω βραχεῖα· πολλάκις μάλιστα εἶνε ἀνάγκη νὰ περιορισθῆ τις εἰς ἓνα καταβυθισμὸν καὶ νὰ ἐξέλθῃ παρעוּθός. Συνήθως τὰ πρῶτα λουτρά ἔστωσαν 3-5 λεπτῶν διάρκειας, κατόπιν παρατείνονται μέχρι 10 λεπτῶν καὶ 4[4 τῆς ὥρας. Ἐν γένει δὲ ἔστω κανὼν νὰ μὴ περιμένη τις τὸ δεύτερον ῥίγος, ὅπερ θεωρητέον ὡς κριτήριον τοῦ ὅτι τὸ λουτρόν διήρκεσεν ὑπὲρ τὸ δέον.

Ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐξέρχεται τις ἐπίσης ταχέως ὅπως καὶ εἰσέρχεται· ἀπαγορεύεται δὲ τὸ ἐπανειλημμένως ἐξέρχεσθαι καὶ εἰσέρχεσθαι. Ἄρα ἐξελθὼν ὁ λουστὴς κινεῖται, εἰ δυνατόν, ἐν ὑπαίθρῳ, ἐπὶ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας τοῦλάχιστον, ἢ ποιεῖ ἐλαφρὰς ἀσκήσεις γυμναστικῆς. Ἐὰν δὲ εἴν' ἐξ ἐκείνων, παρ' οἷς διαρκεῖ ἡ τοῦ ψυχους αἰσθησις, πίνει οἶνον ἢ ζεστόν τι ποτόν. Δὲν τρώγει δὲ, εἰμὴ μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας τοῦλάχιστον.

Ἐν γένει δὲ καθ' ὅλην τὴν ἐποχὴν τῶν θαλασσίων λουτρῶν ὁ ποιῶν τούτων χρῆσιν καλὸν εἶνε νὰ μὴ παρεκτρέπεται τῆς συνήθους διαίτης καὶ ν' ἀπέχῃ συμποσίων καὶ εὐωχιῶν καὶ ἄλλων καταχρήσεων. Ὁ λουόμενος ἐν θαλάσῃ ἐπὶ οἰδητῆ σκοπῶ ἄς μὴ λησμονῆ, ὅτι τὸ θαλάσσιον λουτρόν δὲν εἶνε ἀδιάφορον ὑγιεινὸν μέσον, καὶ ὅτι ὁ περιπίπτων εἰς παραπτώματα κατὰ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, βλάπτεται τὴν ὑγίαν πολλάκις διὰ παντός.